Hvorfor gulner tre og kvister?

Kvister i både gammelt og nytt treverk må forsegles før overmaling, ellers vil gulbrune flekker misfarge overflaten. Også utenom kvistene vil stoffer i treverket kunne «bløø» gjennom.

Av Chera Westman/ifi.no, ifi.no

Malte paneler og lister i lyse farger kan etter kort tid fremstå som gule, gulbrune eller med gulbrune flekker ved kvistene. Det skyldes innholdsstoffer i treverket som løses opp av malingen og misfarger overflaten.

Stoffene kalles ekstraktivstoffer fordi de kan løses opp og trekkes ut av treverket. Ekstraktivstoffene finnes i kjerneveden, kvistene og veden rundt kvistene.

Utenom kvistene er konsentrasjonen svak, normalt cirka fem prosent i furu og enda mindre i gran.

KVISTENE LEVER:Kvistene «dør» aldri, og også meget gammelt treverk kan gi fra seg fargestoffer ved overflatebehandling.

Gulning utenom kvisten

Både ligninet og tanniner i treverket løses av vann og kan gi gulbrune skjolder på den malte flaten. Harpikser og andre stoffer som ikke frigjøres av vann, løses opp av organiske løsemidler og alkaliske midler som for eksempel ammoniakk, som også er en bestanddel i maling.

Konsentrasjonen av fargede ekstraktivstoffer er mye høyere i kvistene enn ellers i treverket. Derfor er det også kvistene som raskest og oftest synes gjennom malingen. Furu har større kvister enn gran, men begge treslag inneholder fargede stoffer som kan misfarge maling.

Også utenom kvisten kan det malte treverket få gule skjolder.

Sperrende maling

Sperrende maling kan brukes mot gjennomslag fra ekstraktivstoffer i og utenom kvistene, uten annen grunning i tillegg. Den begrenser også gjennomslag av heksesot, sot fra peis og stearinlys, nikotin, tusj, rust og vannskjolder.

SPERRE En sperrende maling stopper gjennomblødning fra både tanniner og annen forurensing i treverket.

Kvistlakk

Til forsegling av kvister kan det brukes vanntynnet kvistlakk. To tynne strøk reduserer risikoen for gjennomblødning fra kvist. Den første omgangen sperrer og den andre forsegler. Vanntynnet kvistlakk er gjerne basert på modifisert epoksy, sampolymerdispersjon eller en alkydemulsjon.

– Kvistlakk tørker rask og påføres kjapt – kun på kvistene, sier Per Myhre hos Nordsjö.

FORSEGLING Kvistlakk påføres i to strøk og tørker raskt.

Kvist- og sperregrunning

Kvistlakk kommer også i kombinasjon med sperregrunning, som gir vedheft, kvistforsegling og sperring av misfarging utenom kvistene, i ett og samme produkt. Denne skal påføres i to strøk over hele flaten, og trenger å tørke godt mellom strøkene. Produktet kan brukes både under panel- og gulvmalinger.

– Vi gir ingen total garanti mot gjennomblødning, men sier at produktet reduserer og forsinker misfarging. Hvis man følger våre anbefalinger om forarbeid og sjikt-oppbygging med grunning og maling, vil det normalt holde seg pent i mange år, sier Thor Ingar Røneid hos Scanox.

TO I ETT: Med kvistlakk og sperregrunning i en og samme bøtte, får du sikring mot både gjennomblødning og dårlig vedheft.

Skjellakk

Moderne, syntetisk skjellakk brukes i ulike kvist- og sperregrunninger – både som klar behandling og i pigmentert form. Naturlig skjellakk brukes lite i dag, grunnet høye konsentrasjoner av flyktige organiske forbindelser (VOC), men forekommer blant annet som politur (oppløsning av skjellakk i sprit) ved møbelrestaurering og ved forgylling.

SYNTETISK SPERRE: Tradisjonelt har det vært brukt naturlig skjellakk til forsegling, men i dag er det mer vanlig med syntetisk skjellakk.

Tips!

Grundig rens av gammelt, gulnet treverk, før det overmales, fjerner en del av de stoffer som gjør treverket gult.

Harpiksinnhold

Harpiksinnholdet hos furu varierer kraftig. Kjerneveden kan inneholde 20 % ved rotavskjæret, men 5 % ved 5 meters høyde. I yteveden er variasjonene små, og andelen harpiks ligger på 3-4 %.

Kvist i furu 25-35 %

Kvist i gran: 8-16 %

Ved av gran: 1-2 %